

VAN WAARNEMER TOT MEDESPELER
De betrokkenheid van L.J. van Holk bij het
Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie (1962-1965)

J.Y.H.A. Jacobs

1. Inleiding

Het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, dat van 11 oktober 1962 tot 8 december 1965 in Rome werd gehouden, was meer dan de zestien documenten die uit deze kerkvergadering zijn voortgekomen; meer ook dan de canoniek helder gedefinieerde organisatiestructuur, waarbinnen die zestien teksten tot stand kwamen. Gelet op de wijze, waarop zich tijdens dit ruim drie jaar durende beraad de menings- en besluitvorming van de deelnemers uitkristalliseerden, mag men dit concilie typeren als een zeer complex gebeuren, waarbinnen allerlei invloeden en impulsen werkzaam zijn geweest. Een heel eigen aandeel hierin leverden de 'observatores delegati', de officieel als zodanig aangestelde waarnemers van de andere christelijke kerken en kerkengemeenschappen. Terecht is wel eens opgemerkt, dat de rooms-katholieke kerk met het uitnodigen van waarnemers bij het concilie in een 'structure de dialogue' is getreden.¹

Hun aanwezigheid heeft vervolgens een zeer nadrukkelijk stempel gedrukt op het karakter van Vaticanum II als een concilie dat een optimale openheid nastreefde. Of en in hoeverre die aanwezigheid direct heeft doorgewerkt in de conciliedocumenten is een andere zaak. Een van de leidende figuren op het concilie, kardinaal Augustin Bea heeft eens opgemerkt, dat hij, maar ook andere bisschoppen in de concilieaula interventies hebben gehouden, die geïnspireerd waren op voorstellen en kritiekpunten, afkomstig van waarnemers.² En er is ons ook een getuigenis overgeleverd van iemand, die ervan overtuigd was, 'dat als er ooit een uitgave van de Conciliedocumenten zou verschijnen met alle passages, die op grond van de door de waarnemers gemaakte opmerkingen gewijzigd waren, rood gedrukt, het resultaat hoogst kleurrijk zou zijn'.³

1. A.T. Besselaar, 'Concilie en waarnemers', in: V. Heijlen e.a. (red.), *Het Concilie in kort bestek*, Roermond-Maastricht 1966, 372.

2. S. Schmidt, *Augustin Bea. Der Kardinal der Einheit*, Graz-Wien-Köln 1989, 574-575.

3. W.A. Visser 't Hooft, *Memoires. Een leven in de oecumene*, Amsterdam-Brussel-Kampen 1971, 295.